

Україна у фокусі

24 – 30 листопада

2014 року

ЗМІСТ

<i>I. Огляд політичних подій за тиждень.....</i>	<i>3</i>
<i>II. Аналітична довідка.....</i>	<i>5</i>
<i>ПОЧАТОК РОБОТИ НОВОЇ ВЕРХОВНОЇ РАДИ: КОАЛІЦІЯ ВЕЛИКИХ СПОДІВАНЬ.....</i>	<i>5</i>

I. Огляд політичних подій за тиждень

24
листопада

Президент Литви Даля Грібаускайте прибула в Україну з робочим візитом. Разом з Петром Порошенком вони провели Сьоме засідання Ради президентів України та Литовської Республіки. Президент України подякував Литві за підтримку територіальної цілісності України. У свою чергу Даля Грібаускайте зазначила, що українці самі вибрали шлях свободи, і їй незрозуміло, як інші країни можуть цьому перешкоджати, вдаючись до кровопролиття. «Литва пишається тим, що змогла стати вільною. Тепер ми маємо допомогти іншим зробити це», – сказала Грібаускайте. За результатами засідання було підписано Дорожню карту розвитку стратегічного партнерства двох держав на 2015–2016 роки.

Президент Петро Порошенко заявив, що рішення про можливий вступ України в НАТО прийматиметься на всеукраїнському референдумі. «Рішення про вступ або невступ у НАТО - це виключно компетенція українського народу ... Ми напрацювали критерії, за якими Україна буде відповідати вимогам НАТО. Тільки після їхнього досягнення український народ на референдумі зможе вирішити», – сказав він на прес-конференції.

За інформацію РНБО, обстріли позицій сил АТО бойовиками продовжуються. Ннайгарячіші точки зафіксовано на Донецькому, Дебальцевському, Луганському, Маріупольському напрямках і в районі Бахмутівської траси. Терористи продовжують системну повітряну розвідку з використанням безпілотних літальних апаратів.

26
листопада

У СБУ повідомляють, що на Донбасі перебуває близько 7,5 тисяч російських військових. Тим часом Головнокомандувач об'єднаних сил НАТО в Європі генерал Філіп Бридла заявив, що російські війська створюють військову основу для сепаратистів на Донбасі.

Канцлер Німеччини Ангела Меркель заявила, що ніщо не може виправдати анексію Росією Криму та участь РФ у бойових діях на сході України. Вона відзначила, що військовими методами конфлікт в Україні не врегулювати, тому німецький уряд продовжуватиме працювати у трьох напрямках: надання політичної та економічної підтримки Україні, пошук дипломатичних шляхів врегулювання конфлікту із залученням до діалогу Росії і підтримка політики санкцій ЄС відносно РФ.

27
листопада

Верховна Рада восьмого скликання розпочала роботу. Олександр Турчинов оголосив про завершення повноважень попереднього складу парламенту і себе як спікера, а прем'єр-міністр Арсеній Яценюк оголосив про розпуск Кабміну. Голова Тимчасової президії ВР Володимир Гройсман повідомив про створення у новій Раді коаліції, до якої увійшли Блок Петра Порошенка (БПП), «Народний Фронт» (НФ), «Самопоміч», Радикальна партія (РП) Олега Ляшка і «Батьківщина» – всього 302 народні депутати.

У Верховній Раді України створено шість депутатських фракцій. До складу фракції «Блок Петра Порошенка» увійшли 146 народних депутатів, очолив її Юрій Луценко. Фракція «Народного фронту» зібрала 83 депутати, її очолив Олександр Турчинов. До фракції «Об'єднання «Самопоміч» на чолі з Олегом Березюком увійшли 32 нардепи, до фракції «Радикальної партії», яку очолив Олег Ляшко, – 22, «Батьківщина» – 19 (очолює Юлія Тимошенко), «Опозиційного блоку» – 40 (керівник – Юрій Бойко).

Віце-прем'єр-міністра України в уряді Яценюка, члена фракції Блоку Петра Порошенка Володимира Гройсмана обрано головою Верховної Ради України. За таке рішення проголосувало 359 депутатів.

Україна повинна відмовитися від позаблокового статусу. Про це сказав Президент Петро Порошенко під час урочистого засідання Верховної Ради восьмого скликання. Президент України Петро Порошенко заявив, що позаблоковий статус не дає гарантій безпеки країні, отже від цього треба відмовитися. Він наголосив, що Україна вже сьогодні поглиблює співпрацю з НАТО, працює над оперативною сумісністю Збройних Сил України із арміями країн-членів Альянсу, переорієнтовується на натівські стандарти в оборонно-безпековому просторі.

28 листопада У Верховній Раді зареєстровано законопроект про відмову України від позаблокового статусу і про вступ до НАТО. Законопроект №1014-1 вніс член фракції «Блок Петра Порошенка» Тарас Батенко, обраний до парламенту за округом у Львівській області.

Депутат Держдуми від партії «Єдина Росія» Валерій Якушев заявив, що колишнього президента України повинні судити на батьківщині. «Януковичу в Росії місця не повинно бути. Ця людина зрадила весь український народ і втекла, його потрібно знайти і судити вдома. І ми не повинні його підтримувати», - зазначив депутат Держдуми.

30 листопада У річницю розгону «Беркутом» студентської акції протесту на Майдані, в Києві відбулася акція «Ніч пам'яті». Кілька сотень активістів та учасників акцій протесту проти режиму Віктора Януковича вшанували пам'ять загиблих героїв Небесної сотні.

II. Аналітична довідка

ПОЧАТОК РОБОТИ НОВОЇ ВЕРХОВНОЇ РАДИ: КОАЛІЦІЯ ВЕЛИКИХ СПОДІВАНЬ

27 листопада відбулося перше засідання новообраної Верховної Ради VIII скликання. На ньому було відразу створено парламентську коаліцію, до якої увійшли Блок Петра Порошенка (БПП), «Народний Фронт» (НФ), «Самопоміч», Радикальна партія (РП) Олега Ляшка і «Батьківщина». Депутати також обрали нового Голову (спікера) Верховної Ради – Володимира Гройсмана з БПП – та поновили на посаді Прем'єр-міністра Арсенія Яценюка з НФ. Подальшу роботу, в тому числі розподіл парламентських і урядових портфелів, народні обранці перенесли на наступний вівторок, 2 грудня.

*Наскільки міцною виявиться нова коаліція?
Чи стане вона двигуном реформ?*

Утворена 27 листопада коаліція стала унікальною в історії українського парламентаризму одразу за кількома параметрами.

По-перше, її сформували в рекордні строки – одразу в перший день роботи нової Верховної Ради, не чекаючи відведеного Конституцією 30-денного терміну. Причини цього полягали в скрутній політичній й економічній ситуації в країні, яка потребує швидких дій, а також активних наполягань західних партнерів України, які, вочевидь, вимагали від українського керівництва негайних кроків зі створення коаліції та формування уряду в обмін на продовження фінансової підтримки.

По-друге, парламентська більшість уперше налічує більше 300 депутатів, тобто її чисельність у складі 302 депутатів є достатньою для внесення змін до Конституції. У цьому можна знайти як сильні, так і слабкі сторони. З одного боку, це створює потужний запас міцності для коаліції в разі, якщо якась партія-

учасниця чи група депутатів не погоджуватиметься з рішеннями своїх колег чи навіть спробує вийти зі складу коаліції. З іншого боку, включення п'яти партій до складу коаліції утруднює прийняття спільних рішень, особливо зважаючи на передбачене коаліційною угодою право вето, яке має кожна з них. Відповідно, нова коаліція буде здатна приймати важливі рішення в парламенті, однак часом це може відбуватися за рахунок погіршення стосунків між її учасниками.

Найбільше питань наразі викликає майбутнє нової коаліції у контексті двох її характеристик. По-перше, чи буде вона такою ж стійкою, як її зображають учасники, та чи не відбудуться рецидиви внутрішніх конфліктів «помаранчевих» сил у 2005-2009 рр.? Кілька факторів сприяють кращим перспективам цієї коаліції. Перш за все, багато учасників нової коаліції з різних причин – врахування гіркої досвіду минулого перебування при владі, страх нових громадських протестів – скоріше за все, будуть схильні

ставити інтереси збереження коаліції на перший план. Крім того, потужним стимулом збереження єдності владної команди буде існування чітко вираженого зовнішнього ворога – російського режиму Володимира Путіна, який, як показав 2014 рік, є потужним об'єднуючим фактором.

З іншого боку, великий запас депутатів і відверта слабкість формальної опозиції – Опозиційного блоку – може зіграти з новою коаліцією злий жарт. Відчуття всієї повноти влади, якою нібито можуть розпоряджатися учасники коаліції, загрожує створити сприятливий ґрунт для фракціоналізації та корпоратизації парламентської більшості, тобто її подрібнення на багато груп, які ставитимуть власні інтереси вище коаліційних. З іншого боку, збереження потужного впливу низки олігархів на окремі групи депутатів нового парламенту так само загрожує єдності учасників парламентської більшості. Паростки цього можна було спостерігати останнім часом у наростанні конфлікту між Президентом Петром Порошенком і головою Дніпропетровської обласної державної адміністрації та бізнесменом Ігорем Коломойським.

Мабуть, навіть більше публічного інтересу викликає здатність нової коаліції задовольнити суспільний запит на проведення кардинальних реформ. Очевидно, що першу скрипку в цьому процесі має грати новий уряд, однак ініціатива та підтримка парламенту також є критично важливими складниками. Зрозуміло, що наразі існують

чинники, які підштовхуватимуть нову коаліцію активно впроваджувати реформи. По-перше, вплив громадянського суспільства на депутатів протягом останнього року суттєво зріс, і досвід минулих місяців показує, що парламентарі подекуди обмежувалися голосуванням за законопроекти, які вже розробили для них неурядові експерти. По-друге, новий парламент містить багато вихідців із громадянського суспільства, які мають непогані шанси стати внутрішніми моторами просування реформаторських ініціатив у стінах Верховної Ради.

Водночас, збереження старої виборчої моделі призвело до недостатньо високого рівня якості та самостійності депутатського корпусу, в тому числі серед учасників коаліції. Тому реформи особливо чутливих сфер і державних інституцій – наприклад, правоохоронних і судових органів, податкової системи – можуть зіткнутися з опором незацікавлених у цьому політичних фігур, які через наближених до них депутатів можуть блокувати відповідні ініціативи. Небажаним явищем може стати й порушення логіки реформування, яке вже спостерігалось раніше – наприклад, проведення люстрації перед зміною принципів формування державної служби – що може бути викликано бажанням парламентарів ухвалювати популярні, але непродумані рішення. Зрештою, наочною лишається загроза того, що воєнний конфлікт на Донбасі буде для депутатів виправданням їхнього небажання впроваджувати реформи.

Висновки

Таким чином, новостворена коаліція у складі п'яти партій може почувати себе достатньо комфортно щодо голосування за важливі рішення, однак її учасники повинні бути готові до ймовірних конфліктів у майбутньому. Реформаторський потенціал більшості, натомість, далекий від однозначного: хоча її склад і активність громадянського суспільства дають підстави для стриманого оптимізму, опір представників політичних і економічних еліт та зручне виправдання у вигляді конфлікту на Донбасі може суттєво ускладнити процеси реформування.

«Україна у фокусі» – щотижневий інформаційно-аналітичний бюлетень Фонду «Демократичні ініціативи імені Ілька Кучеріва» (<http://dif.org.ua>).

Аналітики фонду «ДІ»:

Ірина Бекешкіна

Марія Золкіна

Олексій Сидорчук

Головний редактор випуску: Ірина Філіпчук